

Vandaag 139 jaar geleden overleed om vier uur in de ochtend van 5 juni 1880 op 52 jarige leeftijd de letterkundige J.J. Cremer.

Heden den ¹⁴²⁹ Zevenden Junij Achtien honderd tachtig,
compareerden voor ons, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente's Gravenhage,
Johann Meijer, oud drie en vijftig jaren, en Dirk van der Tas, oud
acht en vijftig jaren, beide zonder beroep, en in orde
alhier
Bevelde verklaard hebben, dat **Jacobus Jan Cremer**,
letterkundige, gewoonst hebbende alhier, op den vijftien
deser, des morgens ten vier ure is overleden, oud twee en
vijftig jaren, geboren te Amsterr, getrouwd met Johannelle
Louise Brouerius van Nidek, zonder beroep, zoon van
Alexander Cremer, en Louise Nagel, beiden overleden.
Wij hebben hiervan deze akte opgemaakt en na voorlezing ondestekend met de
Compareerden.
J. Meijer
Dirk Tas
Brouerius van Nidek

Cremer is overleden aan de gevolgen van een chronische leveraandoening. Bezoeken aan de destijds beroemde Leidse arts Samuel Siegmund Rosenstein mochten niet baten.

Cremer was vanaf april aan bed gekluisterd en niet meer in staat om te schrijven.

Hij wilde tijdens zijn laatste ziekteperiode geen bezoek meer ontvangen, maar maakte op 18 mei nog wel een uitzondering voor de Dordtse predikant P. Keller van Hoorn. Maar verder bleef het stil in de 2^e Van de Boschstraat 24 in Den Haag.

Omringd door zijn vrouw en kinderen stierf hij op de 5^e juni.

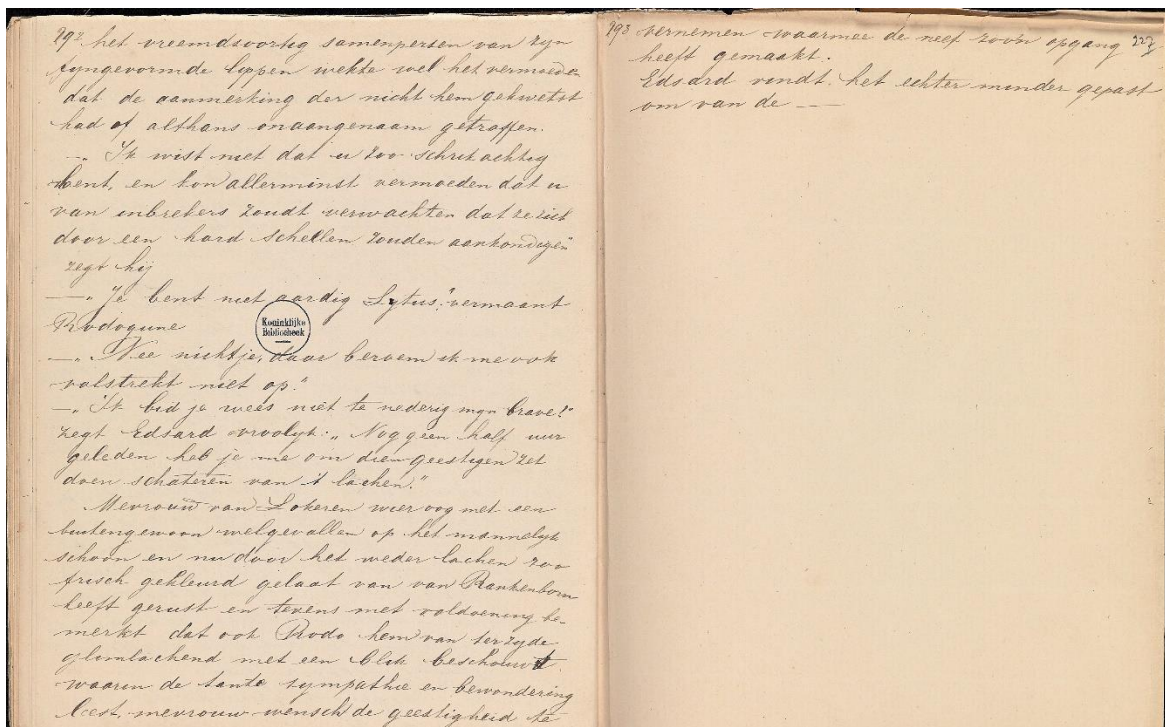
Heden overleed, na een langdurig maar geduldig lijden, in
den ouderdom van nog geen 53 jaren, mijn hartelijk geliefde
Echtgenoot de Heer **JACOBUS JAN CREMER**, Ridder der
Orde van den Ned. Leeuw, enz., enz.
Mede uit naam mijner Kinderen,
L. CREMER,
S^HAGHE, 5 Juni 1880. **BROUÉRIUS VAN NIDEK.**
Wegens de vele betrekkingen en vrienden eenige en
algemeene kennisgeving. (22389)

Cremer wist al vroeg dat hij vanwege zijn broze gezondheid geen hoge leeftijd zou halen. In veel brieven en dichtwerken schrijft hij dankbaar te zijn omdat hij telkens weer door God werd gespaard. De angst om zijn vrouw en kinderen achter te moeten laten was groot. Cremer bleef onderhandelen met de uitgevers over een hoge vergoeding voor zijn werken, omdat hij zijn gezin niet onverzorgd wilde achterlaten. Uitgever Sijthoff kreeg keer op keer dit argument van Cremer te horen. Van Sijthoff ging hier nooit op in. Cremer was immers een welgesteld man.

10 jaar voor zijn dood, in juni 1870, schrijft hij met vooruitziend blik:

“In plaats van vijftien jaren, wensch ik te lezen tien jaren, alzoo : achtienhonderd en tachtig en voorts – dewijl het immers niet meer dan billik is dat het herdrukken van een werk den auteur of zijn erven eenig voordeel oplevere – dat de woorden: tegen een remuneratie van honderd gulden zulks wegblijven, en die opname vrij zal zijn. – wordt U – zooals ik hoop – de uitgever er van, verzeker mij – en als ik niet meer leef mijne vrouw of kinderen dan veel liever eene som ervoor. – ‘T is niet uwe bedoeling dat b.v. auteursweduwen nog voor den geestvoortbrengselen hunner echtgenooten zullen moeten betalen. Bepaal voor ‘t geval dat u (of t driet al firma) de uitgevers der meer gez: werken zullen zijn, eene som; opdat u weet waar ge mee af bent. Al schrijf ik deze dingen vluchtig en misschien niet zoo heel duidelijk. Ik geloof toch dat u ‘t goed wilt begrijpen en mij gelijkgevende zulk toestaan.”

1880 had voor Cremer in het teken moeten staan van zijn nieuwe historische roman “De heeren van Rankenborn”. Nadat Cremer in 1850 debuteerde met de, in het algemeen als mislukt geachte, historische roman “De liele van s Gravenhage” deed hij op latere leeftijd een nieuwe poging.

Op 7 april 1880 schrijft Cremer in zijn schriftje op pagina 293 zijn laatste letterkundig regel: “Edsard vindt het echter minder gepast om van de “. En dan stopt de tekst. De roman is niet voltooid en nooit uitgegeven. Het handschrift is in te zien in de Koninklijke bibliotheek.

In 1880 heeft Cremer nog enkele voordrachten gegeven, ondanks dat vanwege ziekte, zijn dochter noemt in een brief spit de oorzaak, de voordrachten regelmatig werden uitgesteld. Op 16 maart trad Cremer in Haarlem voor het laatst op.

Zijn laatste sociale actie was de aanbeveling van het boek van D. Dekker over Harmen Zeeman uit Den Helder die 25 mensen uit zee heeft gered en financiële ondersteuning nodig had. Op 1 juni werd daarover geadverteerd in de kranten.

Aan den Helder woont een man, met name Harmen Zeeman, die bij onderscheidene schipbreuken minstens 25 menschen heeft gered of althans heeft helpen redden. Hij was o. a. ook medehelper bij de zoozeer bekende en merkwaardige redding bij Huisduinen in 1834, door Martinus van der Ham. Die man is thans 75 jaar oud en kan moeilijk zooveel verdienen om in zijn onderhoud te voorzien.

Daarom heeft de heer D. Dekker, te Helder, schrijver der Tesselsche Novellen enz., een boekje geschreven, getiteld: „Harmen Zeeman, geschetst als oud-strijder, beproefd in 't vuur en in 't water.” Dit boekje dat voor vijftig cents bij den schrijver te bestellen is, wordt, blijkens het gedrukte op den omslag, door den heer J. J. Cremer te 's-Hage aanbevolen.

Vanaf diezelfde dag wordt het publiek geïnformeerd over de slechte gezondheidstoestand van Cremer. Het Vaderland is de eerste krant die melding maakt dat Cremer “zeer ernstig ongesteld” is. Tot aan zijn dood werd de Nederlandse bevolking via de kranten dagelijks op de hoogte gehouden van de situatie. Op 4 juni komt het bericht dat de familie “een spoedig einde voorziet”.

NIEUWS VAN DEN DAG

Naar wij met leedwezen uit *Het Vad.* zien is de Heer J. J. Cremer zeer ernstig ongesteld.

Uit den Haag vernemen wij dat de toestand van onzen J. J. Cremer, door zijne betrekkingen hopeloos wordt geacht en men spoedig zijn einde voorziet. Reeds vele weken is hij bedlegerig en heeft hij veel geleden.

Na zijn overlijden werd Cremer uitvoerig herdacht in kranten en weekbladen. De algemene opvatting was dat er een groot letterkundige was overleden, die niet mocht worden vergeten.

De Cremerbank in Den Haag, het Kruuzemuntje beeldje in Driel, de straatnamen, en voor wie ze nog een wilt lezen, zijn boeken herinneren ons aan deze destijds beroemde “schrijver van de Betuwsche novellen”.

Laatst bijgewerkt: 5 juni 2019.

www.jacobcremer.nl